UNDERVISNINGS-MATERIALE

gads børnebøger

INDHOLD

Introduktion til læreren 3

Færdigheds- og vidensmål 9

Forslag til arbejdets struktur 9

Henvisninger til yderligere materialer om dronningerne i Danmark 10

Introduktion til eleverne 11

Opgaver til bogen 12

- Førlæsningsopgaver 12
- De første dronninger og kvinders rolle i samfundet 12
- De fromme dronninger og deres tid 14
- Margrete den 1. og Kalmarunionen 16
- Den magtfulde, den unge, den protestantiske og den virkelig rige! 20
- De enevældige dronninger 22
- De demokratiske dronninger 24

Undervisningsmateriale udarbejdet af Lars Allan Haakonsen

Illustrationer © Anja Gram og Gads Forlag

INTRODUKTION TIL LÆREREN

Historie handler om andet end gamle hvide mænd og store krige. Alligevel kan man godt tvivle, når man ser på historiebøgerne og fagportalernes forløb, ligesom fem af de første ti historiekanonpunkter er om mænd, som bl.a. Absalon og Christian den 4. Pigernes og kvindernes historie glimrer ofte ved deres fravær. Bogen *Dronningerækken* vender op og ned på dette. Her er udgangspunktet de i alt 51 dronninger i Danmarks historie. Ikke blot som kronologisk opremsning af kongens kone, men også som pejlemærker for kvindernes rolle gennem tid. Handlekraftige og magtfulde eller fødedygtige pyntedukker – historien har budt på alle slags dronninger.

Elevopgaverne i undervisningsmaterialet har i alt seks forskellige temaer, og hvert tema afsluttes med dette ikon.
Ikonet er tiltænkt som en anderledes og lidt skæv vinkel på opgaverne og har ikke nødvendigvis sammenhæng med bogens indhold. Eleverne skal bl.a. se nærmere på Margrete den 1.'s smartphone ... Idéen med de seks forskellige temaer er, at man kan arbejde med dem enkeltvis, men kig bogen og opgaverne igennem, og vælg det, der passer til dine elever og din undervisning. Bemærk i øvrigt, at der på side 10 i denne vejledning er forslag til flere materialer til arbejdet med de 51 dronninger i danmarkshistorien.

Nedenfor er de seks temaer kort beskrevet. I introduktionen til læreren angives de sider fra *Dronningerækken*, som temaerne dækker, mens der i elevopgaverne er angivet de sider, som opgaverne knytter sig til.
Inden eleverne kommer så langt, skal de dog introduceres til selve bogen (se side 11), ligesom deres forforståelse skal afprøves (se førlæsningsopgaven på side 12). Herefter kan læsningen og opgavebesvarelserne starte.

De første dronninger og kvindernes rolle i samfundet, *Dronningerækken* side 12-36 handler bl.a. om vikingetidens kvindesyn. Stærkest af dronningerne var Thyra Danebod, som bl.a. omtales på Jellingstenene. Udover at læse om hende skal eleverne lave en Google-billedsøgning. Her vil de se, hvordan Thyra er blevet afbildet betydeligt mere majestætisk end sin mand, Gorm den Gamle. Se f.eks. Thyra Danebod-platten

fra 1919, hvor hun bruges til at vise den nye grænsedragning mod Tyskland. Som det senere kan læses, var kvindernes rettigheder omkring år 1000 betydelig bedre, end dem middelalderens kvinder måtte affinde sig med. Kvindernes mistede nemlig disse rettigheder i middelalderen. Det skyldtes bl.a., at kristendommen blev langt mere grundfæstet – man kan i Bibelen bl.a. læse, hvordan Eva i Paradisets Have virkelig klokkede i det, hvilket betød, at vi mennesker må leve på Jorden ...

De fromme dronninger og deres tid, *Dronningerækken* side 37-91 handler om tiden efter vikingetiden. Man kan med fordel læse side 37 sammen, så alle har forståelse for, at kristendommen nu for alvor fylder, og at kirkens magt vokser. Ellers starter første opgave med en "Her er dit liv"- opgave om dronning Edel af Flandern. Hun blev gift som ganske ung, men måtte flygte fra Danmark, da hendes mand, Knud den Hellige, blev dræbt i Sankt Albani Kirke i Odense. Samme Knud blev senere den første helgen – takket været broderen Erik Ejegod. Helgenbegrebet kan med fordel forklares for eleverne.

Korstog og middelalder hører sammen, ikke mindst for Erik Ejegod og dronning Bodil Thrugotsdatter. Vis Anker Lunds maleri "Kong Erik på tinget i Viborg". Her kan man også tale om, hvorvidt det virkelig så sådan ud, da Erik Ejegod offentliggjorde sin rejse mod Jerusalem – maleriet er malet i 1879 – mere end 770 år efter begivenheden.

Den sidste af de fromme dronninger, som eleverne skal arbejde med, er Dagmar af Bøhmen. Selvom den historiske viden ikke er stor, er hun én af de mest berømte dronninger takket være folkeviserne. Folkevisen Dronning Dagmars død handler om hendes alt for tidlige bortgang. Alle 22 vers er nok lige i overkanten at analysere, men kort fortalt handler folkevisen om, at dronningen ligger syg i Ribe – måske efter en svær fødsel – og der sendes bud efter manden, Valdemar Sejr. Han rider så stærkt, at ingen af hans følgesvende kan følge med, men alligevel ligger Dagmar død, da han når Ribe. Mirakuløst vågner Dagmar imidlertid og beder bl.a. kongen om at benåde de fredsløse og ikke gifte sig med Berengaria, eftersom hun er "så besk (som) en blomme". Sidstnævnte går ikke i opfyldelse, eftersom kongen senere gifter sig med netop den portugisiske prinsesse. Lad eleverne undersøge, hvad folkevisen handler om, og lad dem også lytte til Sys Bjerres korte version. Denne kan også bruges som musikalsk udgangspunkt, når eleverne senere skal lave deres egen folkevise om Berengaria af Portugal.

Temaet om **Margrete den 1. og Kalmarunionen, *Dronningerækken* side 92-101** starter på side 92. Her præsenteres dronning Helvig – Margrete den 1.'s mor. Hun beskrives bl.a. som mageløst smuk. Eleverne skal finde tillægsord i teksten. Disse kan sammenlignes med, hvordan manden, Valdemar Atterdag, beskrives. Eleverne kan med fordel præsenteres for viden om, at Danmark havde været igennem trange tider og i perioden 1332-1340 var uden konge. På knap tyve år fik Valdemar Atterdag samlet kongeriget. Dels ved at indløse den pant, som bl.a. de holstenske grever havde i danske områder, og ved kamp. Netop kampen på Gotland vidner om den brutalitet, Valdemar udviste. Dette får eleverne mulighed for at arbejde med, bl.a. ved at se på maleriet Valdemar Atterdag indtager Visby, hvorefter man begynder at forstå, hvorfor svenskerne har givet ham tilnavnet "Valdemar den Onde".

Eleverne kan sikkert stadig huske, hvordan de var hjemsendt, da corona var dagligdag i Danmark. Uden at negligere det var middelalderens pest en katastrofe langt større, end nogen kan forstå. På side 94-95 beskrives denne frygtelige sygdom. En af opgaverne er, at eleverne skal lave et lille indslag, hvor de forklarer, hvad pesten var. Her kan eleverne søge mere informationen på fx sundhed.dk.

At Valdemar Atterdag, trods alt, gjorde mere end at slås, vidnede den voksende børneflok om. I ægteskabet med Helvig fik han flere børn, men kun en søn og to døtre oplevede at blive voksne. Det var naturligt, at sønnen Christoffer skulle overtage faderens livsværk og føre kongeslægten videre. Men. Han døde som 21-årig i 1363. Samme år var Valdemar Atterdags 10-årige datter Margrete blevet gift med den norske konge og flyttet til kongeslottet i Oslo. Som det fremgår af brevet, var det ikke et liv i sus og dus, men i brevet ses også en mere og mere selvsikker kvinde, idet næppe alle teenagepiger ville turde at skrive sådan til sin tolv år ældre mand og konge.

Margretes historie er helt igennem fantastisk. Hun går fra fattig teenager i Oslo til at blive regent over hele Norden. Det kan ikke overdrives, hvor stor en præstation dette har været for den yngste datter af Helvig og Valdemar Atterdag. Kalmarunionen blev i 1397 en realitet, da Erik af Pommern krones. Eleverne skal ud fra billeder, det læste fra bogen og anden viden lave en radioreportage fra denne store dag i Kalmar. Mind eleverne om, at dette virkelig er en enestående begivenhed – ikke mindst set fra en dansk vinkel. Hvordan de (få) overlevende fra Gotland/Visby mon havde det denne dag, kan vi kun gisne om ...

Det næste tema handler om **Den magtfulde, den protestantiske og den virkelig rige!**, ***Dronningerækken* side 102–125.** Her skal eleverne bl.a. undersøge, hvordan historien bliver fortalt – og det er ikke altid neutralt. Et af de bedste eksempler på dette er Dorothea af Brandenburg. Hun var en af de mest magtfulde dronninger i landets historie, men hendes store betydning er nærmest forsvundet i historiebøgerne. Dette skyldes primært historikeren Arild Huitfeldt. Han skrev *Danmarks Riges Krønike* i 1595 – altså mere end 100 år efter Dorotheas død. Udover dette var han Christian den 4.'s rigskansler, hvilket måske er årsagen til, at der ikke blev plads til mange pæne ord om dronninger – og da slet ikke om Dorothea. I podcasten om Dorothea af Brandenburg kan der høres mere om hende, ligesom der forsøges at lave en perspektivering til nutiden. Måske er det for svært for eleverne, men giv dem et par eksempler. F.eks. blev forhenværende statsminister Helle Thorning ofte omtalt "Gucci-Helle", hvilket næppe var venlig ment ...

Den unge dronning, Elisabeth af Habsburg, er en utrolig historie om, hvordan hensynet til magt er væsentlig større end hensynet til kærlighed. For det første ville Christian den 2. helst have storesøsteren, men måske allerhelst elskerinden Dyveke. Unge Elisabeth er der ingen, der spørger... Hvor Elisabeth er gået en smule i glemmebogen, "spøger" Christian den 2. stadig. I Sverige omtales han konsekvent som Christian Tyran, hvilket er vigtigt, at eleverne fanger. Ligesom Dorothea er det øjnene, der ser, og de svenske øjne er ikke mildt stemte for denne tyran, mens han i Danmark nok er mest kendt for sit lange fangenskab på Sønderborg Slot.

1536 er et af landets vigtigste årstal. Her kom Reformationen til Danmark, men først efter en blodig borgerkrig. Her var mange ting blandet sammen. Mange – bl.a. Skipper Clement – ønskede efter Frederik den 1.'s død, at Christian den 2. skulle tilbage til magten. Dette udløste borgerkrigen "Grevens fejde", som endte med, at Christian den 3. og dronning Dorothea kunne lade sig krone og indføre protestantismen. Lad eleverne undersøge, hvad denne borgerkrig handlede om, og ikke mindst hvilken skæbne Skipper Clement fik. Og så skal der vel også synges? Skipper Clements morgensang er skrevet i 1970 – altså mere end 400 år efter de blodige begivenheder, og er dermed endnu et eksempel på, hvordan historie og historiske begivenheder bliver brugt.

Når man bladrer i historiebøgerne, kan man godt få den opfattelse, at dronningerne levede et liv på passiv overførselsindkomst. For Christian den 4.s mor, Sophie af Mecklenburg, kunne intet være mere forkert. Hun var rig! Meget rig! I podcasten

om Sophie af Mecklenburg kan man de første 30 minutter høre om hendes liv og ikke mindst hendes enorme formue. Dette er, sammen med siderne i bogen, den baggrundsviden, som eleverne skal bruge til at lave en portrætartikel om hende. Gennemgå genren med klassen, og aftal, hvor lang denne artikel skal være, og hvad den præcist skal indeholde.

Man kan ikke påstå, at alle de første 36 dronninger i danmarkshistorien har været kedelige eller uden magt. Men **De enevældige dronninger, *Dronningerækken* side 126 – 155,** var gift med mænd, som bestemte ALT. I 1660 blev enevælden indført. Dermed var kongen ene om at bestemme – dog ofte med konens hjælp, som vi skal se på i dette tema. Selvom kongen kan bestemme alt, har han ofte nogle særlige mærkesager. F.eks. ønskede Christian den 6., at religion skulle spille en større rolle. For andre var magten i sig selv nok – og som dronning var magt ikke noget, man delte. Det er den første af de enevældige dronninger, Sofie Amalie, et perfekt bevis på! Vi ved en masse om hende gennem dødsfjenden Leonora Christine, og det er ikke positive beskrivelser. Alligevel skriver bl.a. Holberg positivt om hende, så er hun god eller ond?

Til arbejdet med dronning Sofie Amalie kan man med fordel se DR-udsendelsen "Øgendahl og de store forfattere - Leonora Christina Ulfeldt". Udsendelsen giver ikke svaret på, hvorvidt Sofie Amalie var en god eller ond dronning, men den giver anledning til en samtale om kilder og troværdighed.

En anden af de enevældige dronninger var Sophie Magdalene af Brandenburg, en noget sammensat kvinde. Masser af penge blev brugt på smykker, som bl.a. den nuværende dronning bruger, men religionen fyldte også meget. Desuden var hun og manden ikke populære. En af grundene hertil var indførelsen af stavnsbåndet. Tal om dette og ikke mindst ophævelsen heraf i 1788. Tag eventuelt udgangspunkt i monumentet "Frihedsstøtten" i København. Ellers skal eleverne arbejde med en lidt svær kilde, nemlig *Forordning om sabbatens og andre helligdages tilbørlige helligholdelse af 12. marts 1735,* som findes i elevopgaverne på side 23. For hvad står der egentlig i teksten? Der står, kort og godt, at alle skulle gå i kirke. Der blev tilmed oprettet en særlig helligdagspatrulje, som skulle sørge for, at folk kom i kirke.

Sidste opgave om de enevældige dronninger handler om Caroline Mathilde. Her har vi den største skandale i kongehusets historie! Den ender med Struensees henrettelse

den 28. april 1772, skilsmisse og en tragisk skæbne for den unge dronning. Eleverne skal lave en artikel om dette trekantsdrama. Måske skal der laves en sensationsartikel til SE og HØR, eller skal det være en mere forklarende baggrundsartikel? Aftal dette med eleverne, så de ikke er på helt bar bund omkring formatet.

Det sidste tema handler om **De demokratiske dronninger, *Dronningerækken*** side 156-167, men starter faktisk med en ikke-dronning. Louise Rasmussen blev Frederik den 7.'s tredje kone, men den første, der kunne holde ham ud! Frederik var allerede i 1828 blevet gift med prinsesse Vilhelmine af Danmark. Ægteskabet holdt ikke længe, og i 1837 var skilsmissen på plads. Fire år efter blev han igen gift. Denne gang med Mariane af Mecklenburg-Strelitz, men det gik – om muligt – endnu dårligere. Efter knap fem års ulykkeligt ægteskab forlod Mariane Danmark. Frederik var, som hun senere sagde, "alt for bizar".

Kongehuset var qua disse mislykkede ægteskaber samt de friheds- og lighedstanker, der bredte sig i Europa, ikke populært. Og da selv Frederiks far, Christian den 8., tvivlede på sønnens evner, var det nok en god idé at indføre demokrati. Så den 5. juni 1849 underskrev Frederik den 7. Danmarks første grundlov. Enevældens tid var forbi. Til gengæld kunne Frederik nu få sin Louise. Selvom ikke alle syntes, hun "var fin nok", blev hun vellidt blandt de fattigste. Efter Frederiks død i 1873 besluttede hun at stifte en fond og opføre et hus for "Trængende Fruentimmere". Både hus og fond findes endnu, hvilket eleverne skal undersøge.

De flotte tillægsord står i kø, når dronning Ingrid skal beskrives. Måske var hendes popularitet også med til at sikre, at hendes datter blev regent. I hvert fald blev Tronfølgeloven ændret i 1953. 85,3 procent af de danskere, der stemte, mente, at Margrethe – selvom hun var kvinde – godt kunne blive landets regent. Det blev hun så i 1972. Dermed er hun den næstlængst regerende regent i Danmarks historie – kun overgået af Christian den 4. I 2009 blev tronfølgeloven endnu engang ændret. Den sikrer nu, at det er den førstefødte, uanset køn, der overtager tronen.

Den sidste opgave handler om den kommende dronning. Eleverne skal beskrive kronprinsesse Mary. Det vil det være oplagt at inddrage hendes arbejde i Mary Fonden. Her er en sammenligning med Louise Rasmussen/grevinde Danner oplagt, selvom det med giftermål til venstre hånd for længst er historie ...

FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL

Bogen *Dronningerækken* kan bruges på de fleste klassetrin, dog tager nedenstående beskrivelse udgangspunkt i de faglige mål efter 6. klassetrin.

Ift. kompetenceområdet "Kronologi og sammenhængsforståelse" kan bogen bruges til at give eleverne en viden om "væsentlige træk ved historiske perioder". Opgavernes inddeling i de seks forskellige temaer skal ses i dette lys, idet disse giver eleverne mulighed for at "identificere brud og kontinuitet i historie". Endvidere kan bogen give eleverne en viden om "principper for inddelingen af historien". Desuden berøres "samspil mellem dansk historie og omverden", samt adskillige kanonpunkter, herunder bl.a. *Kalmarunionen, Statskuppet 1660 og Grundloven 1849.*

I både opgaverne til **Margrete den 1. og Kalmarunionen og De enevældige dronninger** skal eleverne læse historiske kilder og udtrykke sig mundtligt og skriftligt om deres indhold og form. På den måde inddrages kompetenceområdet "Kildearbejde" også i arbejdet med denne bog.

Kompetenceområdet "Historiebrug" kommer også i spil. Dette foregår bl.a. i temaet **Den magtfulde, den unge, den protestantiske og den virkelig rige!** Her er det interessant, hvordan dronninger, især Dorothea af Brandenburg, nærmest kan skrives ud af historien. Dette kan bl.a. give eleverne en viden om sammenhænge mellem fortidsfortolkninger og nutidsforståelser.

FORSLAG TIL ARBEJDETS STRUKTUR

Opgaverne til bogen er tematiske og kan derfor sagtens laves, uden at alle bogens sider læses. Det gør også, at bogen kan bruges på flere klassetrin. Selve opgaverne til de forskellige temaer varierer ift. tidsforbrug. Derfor kan det overvejes, om opgaverne skal deles ud til gruppearbejde, så den enkelte gruppe får ansvar for præsentation af en eller flere opgaver, eller om alle i klassen skal lave alle opgaver.

En anden mulighed er at lade eleverne være endnu mere aktive og innovative. Kunne der f.eks. udvikles et "Dronningespil"? I 1980'erne var bil-spil populære, så hvem ved – måske kan eleverne udvikle deres eget spil. Mulighederne for at bruge bogen er mange, så det er bare med at komme i gang. Men først skal eleverne, naturligvis, have overdraget bogen og have en introduktion (se næste side).

HENVISNINGER TIL YDERLIGERE MATERIALER OM DRONNINGERNE I DANMARK

Podcastserien *Magtens Kvinder* - Podcast om danske dronninger, bl.a. *Margrete Fredkulla og 10 andre dronninger.*

En god historie om Anna Sophie Reventlow.
Hvad har hun mon med *"Den store Bagedyst"* at gøre?

Tv-serien *"På sporet af dronningerne"*, sæson 1 – Ligger på MitCFU.
Her finder du bl.a. også et undervisningsforløb om *Dronning Sophie Amalie.*

Tv-serien *"På sporet af dronningerne"*, sæson 2 – Ligger også på MitCFU.
Her møder du bl.a. Thyra Danebod og Dorothea af Brandenburg.

INTRODUKTION TIL ELEVERNE

Den bog, du skal til at læse i og arbejde med, handler om de 51 dronninger, vi har haft i Danmark. Det er rigtig mange kvinder, men bare rolig – du skal ikke kunne huske alle deres navne, selvom det ville være lidt sejt.

Nogle af siderne skal du nærlæse. Det betyder, at du virkelig skal koncentrere dig og læse hvert eneste ord. Andre gange bliver du bedt om at skimme. Det betyder, at du skal kigge teksten hurtigt igennem for at finde svar på et spørgsmål.
Men du må selvfølgelig gerne nærlæse alle bogens sider.

Til nogle af opgaverne skal du bruge computer til at søge efter billeder eller undersøge, hvad forskellige ord betyder. Ellers skal du bevæbne dig med en blyant – eller fjer og blæk – og papir til at skrive løsningerne på de forskellige opgaver ned.

På nogle af opgavesiderne finder du dette ikon. Det betyder, at du fx skal finde et lille YouTube-klip, lytte til en podcast eller noget helt tredje. Her kan din mobiltelefon være nyttig.

Tilbage er blot at ønske dig god læse- og arbejdslyst.

God fornøjelse med bogen.

OPGAVER TIL BOGEN

FØRLÆSNINGSOPGAVER

Inden du så meget som tænker på at åbne bogen, skal vi lige have styr på, hvad du ved i forvejen. Skriv svarene på disse spørgsmål ned, og gem dem godt. Når du engang er færdig med bogen, kan vi sammenligne det, du vidste før, med den viden, du har fået, når bogen er læst.

- Hvilke dronninger i danmarkshistorien har du hørt om?
- Hvilken magt, tror du, dronninger har haft?
- Tror du, at der har været forskel på den magt, dronninger har haft gennem tiden?

I bogen kommer du til at læse om nogle mennesker med nogle fine titler. Undersøg, hvad en hertug, en fyrste og en adelsmand er. Når det er gjort, er du klar til at arbejde med de første dronninger i Danmark.

DE FØRSTE DRONNINGER OG KVINDERS ROLLE I SAMFUNDET

Dronningerækken side 12–24

- Thyra Danebod er den første dronning, du skal læse om. Nærlæs side 12-13 i bogen. Hvordan beskrives hun? Hvad fortæller det om hende, at hun bliver nævnt på Jellingstenene?

- Lav en Google-billedsøgning på Thyra Danebod, og se, hvilke billeder/malerier der kommer frem. Hvordan er hun fremstillet på disse billeder?

Dronning 1,
Thyra Danebod

- Danske kvinder havde omkring år 1000 bedre forhold og rettigheder end mange andre steder i Europa. Skim siderne 14-18. Hvilke rettigheder havde kvinderne på denne tid?
- Kvinderne mistede mange af disse rettigheder i løbet af middelalderen. Hvorfor tror du, at rettighederne blev taget fra dem?
- Nærlæs side 22-24 om dronning Gunhild af Polen. Hvordan vil du beskrive denne dronning, hvis du kun havde tre tillægsord? Sammenlign disse ord med dine klassekammerater. Var I enig, eller ...?

På side 18 kan du læse om Ibn Fadlan, en arabisk mand, der et sted i Rusland omkring år 920 mødte nogle nordiske vikinger. Deres hygiejne var han ikke imponeret over. Søg på YouTube efter "Disgusting Viking hygiene" – passer det med noget, du har læst?

Ibn Fadlan

DE FROMME DRONNINGER OG DERES TID

Dronningerækken side 37-73

Vi tager nu et hop i historien. Vikingetiden er fortid. Kirker og klostre skyder op overalt i landet i løbet af middelalderen. Præster, munke og biskopper prædiker Guds ord, men ikke alle hører efter – tilmed bliver en konge slået ihjel i en kirke! Det kræver sin kvinde at være dronning ...

- Nærlæs side 38-39 om dronning Edel af Flandern, og skim side 40 og 41. Gå sammen to og to. En af jer skal være journalist, der skal interviewe den anden, som skal spille dronning Edel. Lav spørgsmål og svar sammen, så dronningen kan fortælle så meget om sit dramatiske liv som overhovedet muligt. I kan f.eks. komme ind på, hvordan det mon var at blive gift med en 22 år ældre mand, hvorfor Edel måtte flygte fra Danmark, og hvorfor manden blev gjort til helgen.

- Nærlæs side 42-43 om dronning Bodil Thrugotsdatter. Undersøg, hvor hendes mand, Erik Ejegod, døde. Prøv dernæst at lave en cirka-beregning af, hvor mange kilometer turen fra Viborg til Jerusalem var. Hvad fortæller det om hendes tro på Gud, at hun turde rejse så langt?

- Livet som kvinde i middelalderen var noget anderledes end i dag. Nærlæs side 54-55. Sammenlign dette med din mors liv. Hvilke forskelle og ligheder er der?

Dronning 8,
Edel af Flandern

- En af middelalderens mest populærere dronninger var Dagmar af Bøhmen, og det til trods for at hun kun nåede at være dansk dronning i syv år og kun blev 22 år gammel. Der er skrevet flere folkeviser om hende, men den mest berømte handler om hendes død i 1212. Nærlæs side 66-67. Undersøg derefter, hvad folkevisen handler om. Find (på YouTube) og lyt til "Sys Bjerre - *Dronning Dagmar ligger udi Ribe syg*".

- I folkevisen beskrives den efterfølgende dronning, Berengaria af Portugal, som "besk som en blomme". Nærlæs side 68-69 om hende. Derefter skal du lave en folkevise om hendes liv. Du bestemmer selv, om du er mere positiv stemt overfor hende, end dronning Dagmar var. Lav 3-5 vers, og syng dem for resten af klassen.

- På side 72-73 beskrives Jyske Lov. Heri kan man bl.a. læse, at tyveri var en meget alvorlig forbrydelse, som kunne straffes med hængning! Hvorfor tror du, at straffen for tyveri var så hård dengang?

Dronning 19, Dagmar af Bøhmen

På side 70-71 kan du læse om Dannebrog – det danske flag, som faldt ned fra himlen. Dette er, som du kan læse i bogen, en myte, men den lever nu ganske fint. Søg på YouTube efter "44440 FIFA VM 2022" – passer det med noget af det, du har læst?

MARGRETE DEN 1. OG KALMARUNIONEN

Dronningerækken side 92-101

Margrete den 1. er nok den dronning i landets historie med mest "girlpower"! Der var ellers ikke mange, der troede, at hun overhovedet skulle få den mindste rolle i Danmarkshistorien, men under hendes regeringstid gik Danmark fra at være et lille land til at blive en mægtig union.

- Margretes mor hed Helvig. Nærlæs siderne 92-93 om hende og Valdemar Atterdag. Hvordan beskrives dronning Helvig? Lav en liste med tillægsord – er de positive eller negative?

- Margretes far hed Valdemar Atterdag. På side 92-93 nævnes bl.a. øen Gotland og byen Visby. Undersøg på et kort, hvor denne ø ligger. Lav derefter en Google-billedsøgning: "Valdemar Atterdag indtager Visby". Giver det herefter mening, hvorfor svenskerne kalder ham "Valdemar den Onde"?

- På siderne 94-95 kan du læse om den dødelige sygdom pest, der ramte Europa i middelalderen. Nærlæs siderne 94-95. Forestil dig herefter, at du er en meget dygtig overlæge, som skal deltage i tv-programmet "Sygdom og helbredelse". Til dette program skal du lave et lille indslag (maks. 120 sekunder) om, hvad denne sygdom var, hvor den kom fra, og hvad du ellers finder relevant, at seerne skal vide. Du kan eventuelt søge mere viden om pest på sundhed.dk.

Dronning 27, Helvig

- Margrete var den yngste af de børn, Valdemar og Helvig fik. Storebror Christoffer skulle overtage tronen, men han døde som 21-årig i 1363. Samme år var Margrete blevet gift. Som 10-årig blev hun den 9. april 1363 gift med den tretten år ældre kong Håkon af Norge. Hvad fortæller det om pigers rolle i middelalderen, at de kunne blive gift, når de var så unge?

- I eventyr har du sikkert hørt om, hvordan de kongelige lever i luksus, men for Margrete var sagen en lidt anden. Nederst på denne side er et brev, som hun skrev til sin mand Håkon i 1369. Håkon var ude at rejse, og Margrete sad hjemme på slottet i Oslo. Der nævnes en Westfal i brevet. Han var en tysk købmand.

Hvad fortæller brevet om hendes liv på dette tidspunkt? Kan brevet også fortælle noget om, hvordan hun er ved at blive mere og mere selvstændig?

- Ved hjælp af forhandlinger og krig ender Margrete som "fuldmægtig frue og husbond" over både Danmark, Norge og Sverige – samt "en hel del mere". På side 96 står, hvilket imponerende rige Margrete fra 1388 regerede over. Print et kort over Europa og farvelæg, hvilke områder Margrete bestemte over.

Pestlæge fra middelalderen

"Vide skal I, min kære herre, at jeg og mine tjenere lider stor nød på mad og drikke, så at hverken de eller jeg får, hvad vi behøver ... Og derfor beder jeg Jer, at I skriver til Westfal, at han skal låne mig det, jeg måtte bede ham om og trænger til, og sig til ham, at I vil betale ham det, han låner mig."

- Margrete adopterede sin søsters barnebarn og gav ham det danske navn Erik. Da han skulle krones, skete det ved en kæmpefest på slottet i den svenske by Kalmar. Med Erik som konge kunne Margretes store drøm – at samle de tre lande under den samme regent – gå i opfyldelse. Lav en Google-billedsøgning på "Kalmarunionen 1397 Erik krones". Forstil dig så, at du er radioreporter og er på Kalmar Slot, hvor du skal dække kroningen af Erik af Pommern. Det er vigtigt, at du fortæller lytterne, hvad der sker, men også gør dem klogere på, hvem Erik af Pommern er, og hvordan han er endt med at blive den første konge i den nye union.

Dronning 28, Margrete den 1.

Vidste du, at Margrete den 1. havde en mobiltelefon? Søg på YouTube på "Margrete bruger en smartphone". Hvilke oplysninger i denne lille film om hendes smartphone er rigtige, og hvilke er mere "historisk fantasi"?

- Margrete døde den 28. oktober 1412. I dag ligger hun begravet i Roskilde Domkirke, men vidste du, at man stadig kan se én af hendes kjoler? Lav en Google-billedsøgning på "Margrete den første guldkjole". Hvad kan den fortælle om hendes magt? Sammenlign dette med brevet, hun skrev til Håkon, da hun boede i Oslo. Hvordan kan denne forskel forklares?

- Erik blev gift med Philippa af England – selvom han ikke var i kirken i London, hvor brylluppet foregik. Nærlæs side 100. Her nævnes det, at København blev angrebet i 1428, men Philippa fik sendt fjenden på flugt. Det var Hansestæderne, der angreb. Undersøg, hvad disse hansestæder var, og hvorfor de var så fjendtlige overfor Danmark.

- Philippa og Erik fik ingen børn sammen, og hun døde allerede som 35-årig i 1430. Herefter gik det ikke særlig godt for Erik – det gik faktisk ad Pommern til! Undersøg, hvor de to er blevet begravet. Gad vide, hvorfor de ikke, ligesom Margrete den 1., er begravet i Roskilde Domkirke?

Dronning 29,
Philippa af England

DEN MAGTFULDE, DEN UNGE, DEN PROTESTANTISKE OG DEN VIRKELIG RIGE!

Dronningerækken side 102-125

Tiden efter Margrete den 1. er præget af ballade med svenskerne. Kalmarunionen var stadig gyldig, men de danske konger havde deres udfordringer med svenskerne, som ikke altid syntes, at det var fedt, når danskerne bestemte. Helt galt gik det i 1520 og for Christian den 2., men lad os starte med én af de mest undervurderede dronninger i landets historie.

- Skim siderne 102-105 om Dorothea af Brandenburg. Her kan du læse, at hun var en meget magtfuld kvinde – tilmed gift med to konger. Svenskerne omtaler hende som "den værste kvinde" og lavede nogle ikke særlig pæne sange om hende. Hvad værre var, en historiker, Arild Huitfeldt, skrev lige så dårligt om hende i sit store værk om de danske konger. For ham var kongernes/mændenes historie den vigtigste – og så havde Dorothea været død i over 50 år, før Huitfeldt overhovedet blev født! Hvilke udfordringer kan der være ved at skrive om personer, man aldrig har mødt?

- Er der i dag stadig forskel på, hvordan mænd og kvinder med magt bliver beskrevet – f.eks. statsministeren eller populære sportsfolk?

- Ikke alle dronninger blev magtfulde eller gamle som Dorothea. Nærlæs siderne 108-110 om Elisabeth af Habsburg. Hun blev gift som 13-årig – uden at manden, Christian den 2., deltog. Derefter måtte hun forlade sit hjemland og bo i "lille, fattige, stinkende København". Hvordan tror du, det har været for unge Elisabeth at skulle bo i Danmark?

Hvad kan hendes liv fortælle om kvindernes rolle på denne tid? Elisabeth døde ung, men manden, Christian den 2., levede videre. Undersøg, hvordan det gik ham efter hendes død.

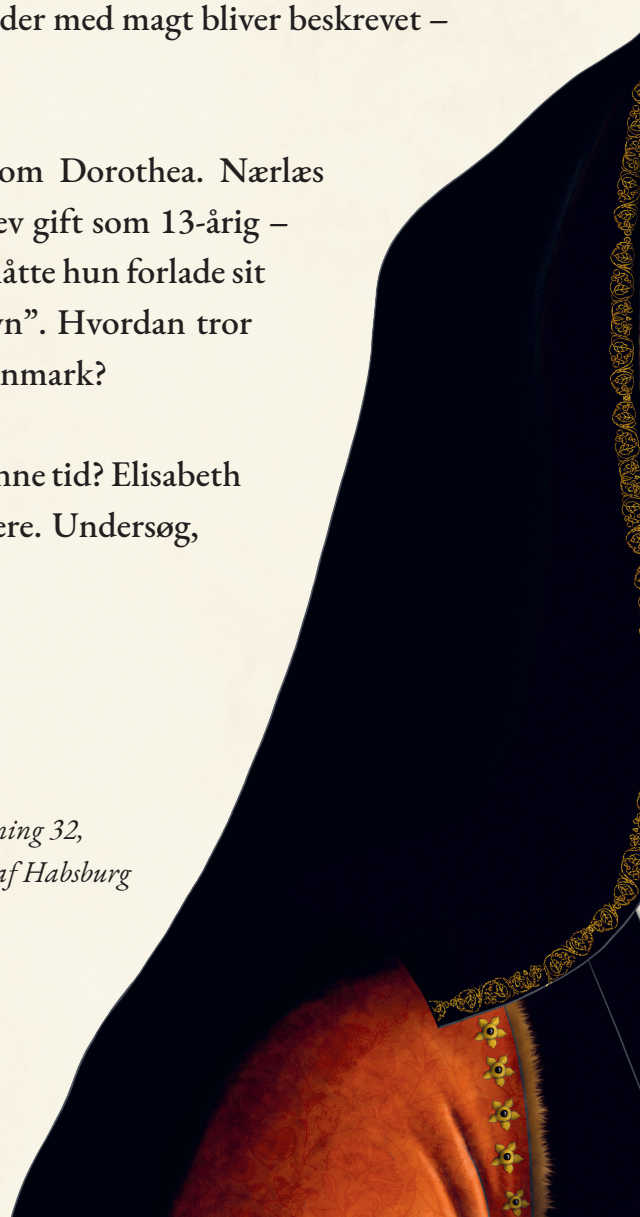

Dronning 32,
Elisabeth af Habsburg

- Tænk, hvis der blev krig i Danmark? Det var der, da Dorothea af Sachsen-Lauenburg blev dronning. Men i modsætning til tidligere var det hverken svenskere eller tyskere, man var i krig med, men derimod andre danskere. Nærlæs siderne 114-115. Undersøg herefter, hvad Grevens Fejde betød for landet – kan det f.eks. passe, at der findes massegrave i Aalborg? Lyt til *Skipper Clements Morgensang*. Hvordan passer den med det, du har læst?
- Christian den 4. kender du sikkert, men hans mor derimod? Hun hed Sophie af Mecklenburg og blev gift med Christian den 4.'s far, da hun var 14 år. Allerede som 20-årig havde hun tre børn! Senere blev hun meget, meget rig – ufattelig rig! Nærlæs siderne 116-118, og lyt til podcasten (se nedenfor). Du skal herefter skrive en portræt-artikel til Eurowoman om hende.

Sophie af Mecklenburg var rig – meget rig! Find og lyt til de første 30 minutter af podcasten "Magtens kvinder – Sophie af Mecklenburg". Skriv de vigtigste oplysninger ned undervejs, så du er klar til at skrive artiklen om hende.

DE ENEVÆLDIGE DRONNINGER

Dronningerækken side 126-155

I 1660 blev al magt samlet hos kongen. Det var Frederik den 3., der indførte enevælden. Tidligere skulle en konge vælges af Rigsrådet. Der sad landets rigeste og mest magtfulde mænd. Der blev lavet en håndfæstning, en slags kontrakt, mellem rådet og kongen. Heri var aftalt, hvordan landet skulle ledes. Fra 1660 gik magten nu til kongens søn. Kongens magt var total – hvis han da ikke skulle dele den med dronningen ...

- Inden vi kigger på flere dronninger, skal vi lige se på tøj og mode. Nærlæs side 124. Når du læser om de tre næste dronninger, så prøv også at finde billeder af dem. Lever de op til tidens mode? Og gad vide, hvordan deres Instagram-konto havde set ud?

- Nærlæs side 126-129 om Sophie Amalie af Brauschweig-Lüneburg. I teksten nævnes hendes store rival Leonora Christine. Man kan roligt sige, at de to ikke var veninder! Lav to lister med alle de positive og negative ting, du på siderne får at vide om Sophie Amalie. Synes du, hun var en god eller ond dronning?

- En anden af de enevældige dronninger var Sophie Magdalene af Brandenburg-Kulmbach. Om hende står der, at hun ikke er populær hos befolkningen. Nærlæs side 136-138. Hvilke årsager kan der være til, at hun og manden, Christian den 6., ikke var populære?

- Sophie Magdalene og hendes mand var meget religiøse. Derfor indførte de i 1735 denne lov. "Oversæt" denne tekst til nudansk. Hvad synes du om den? Skal den indføres igen i dag?

Dronning 37, Sophie Amalie af Braunschweig-Lüneburg

Alle og enhver baade i Kiøbstederne og paa Landet, som med Frugt kan høre Guds Ord, skal paa Søn- og Helligdagene, hvoriblant Skiærtorsdag og Langfredag aldeles skal regnes, samt paa de anordnede Bededage flittigt indfinde sig i Kirken, saavel til Høimesse som Aftensang, hvor den holdes; og maa ingen derfra under Straf af Helligebrøde efter Loven udeblive, med mindre han enten ved Sygdom eller anden lovlig Aarsag forhindres

- SKANDALE! Hvis SE og HØR var udkommet den 28. april 1772, havde forsiden vist en halshugget tysk læge! Nærlæs side 147-150 om Caroline Mathilde. Lav en artikel – gerne med masser af billeder – der beskriver, hvad der sker den 28. april 1772, og spar ikke på tillægsordene ...

Som du læste på side 127, indførte Frederik den 3. enevælde i Danmark. Find maleriet *Arvehyldningen 1660.* Det er et stort og flot maleri med en masse detaljer. Bl.a. har maleren Wolfgang Heimbach tegnet sig selv på billedet. Kan du finde ham?

DE DEMOKRATISKE DRONNINGER

Dronningerækken side 156-167

Rundt om i Europa var mange folk ved at være trætte af konge og dronninger, der bestemte alt. I Frankrig blev befolkningen så trætte af deres kongehus, at de i 1793 slog kongen, Ludvig den 16., ihjel! Så blodigt blev det ikke i Danmark, men enevældens tid var efterhånden ved at være forbi ...

- Den 5. juni 1849 underskrev Frederik den 7. Danmarks første grundlov. Enevældens tid var forbi. Undersøg, hvad der står om kongehuset i Grundloven. Du kan med fordel kigge på kapitel 2 i denne lov.

- Frederik den 7. blev konge i 1848. Ikke mange konger har prøvet at blive skilt – og ingen to gange! Heldigvis var tredje gang lykkens gang for Frederik den 7. Nærlæs side 157. Undersøg, hvad det vil sige at "blive gift til venstre hånd"? Du kan eventuelt skimme side 132 om Louise af Mecklenburg-Güstrow.

- Louise Rasmussen – eller grevinde Danner, som hun kom til at hedde, gjorde meget for at hjælpe fattige kvinder. Selvom hun døde i 1874, lever hendes store arbejde stadig videre i dag. Undersøg www.danner.dk. Hvordan passer websidens indhold med det, du har læst om grevinde Danner?

- Hvad skal man egentlig kunne for at være en god dronning? Nærlæs side 164-165 om Ingrid af Sverige. Hvilke "dronninge-egenskaber" nævnes? Er du enig i disse, eller har du (bedre) forslag?

Dronning 50,
Ingrid af Sverige

- Siden 1972 har regenten i Danmark heddet Margrethe, men inden det kunne ske, skulle der en lovændring til. Skim side 166-167 om Margrethe den 2. af Danmark. Hvad handlede denne lov fra 1953 om? Den samme lov er faktisk blevet ændret endnu engang. Det blev den i 2009. Hvad betød denne ændring af Tronfølgeloven?

- Selvom Margrethe den 2. lever i bedste velgående, ved vi allerede, hvem der bliver den næste dronning. Det er kronprins Frederiks kone kronprinsesse Mary. Du skal fortsætte bogen og lave en beskrivelse af dronning nr. 52 – dronning Mary Det kan bl.a. se ud til, at Mary har ladet sig inspirere af grevinde Danner ...

Du har efterhånden læst om en masse dronninger og deres mænd. Men kan det virkelig passe, at vores nuværende dronning Margrethe den 2. er i familie med Gorm den Gamle og dronning Thyra?

Søg på YouTube på "Er dronning Margrethe i familie med Gorm den Gamle?". Hvad er svaret?

Dronning 51,
Margrethe den 2. af Danmark

Noter

Noter